

Viite

E 110/2020 vp

Asia

EU/OSA; Hallintovaliokunnan kuuleminen asiassa E 110/2020 vp; komission tiedonanto ampuma-aseiden laittoman kaupan torjuntaa koskevaksi EU:n toimintasuunnitelmaksi vuosille 2020–2025

Komission mukaan laittomat aseet muodostavat edelleen uhkatekijän EU:n sisäiselle turvallisuudelle, minkä vuoksi toimia laittoman asekaupan torjumiseksi halutaan edistää päivittämällä tähän liittyvää toimintasuunnitelmaa, jolla katettaisiin myös Kaakkois-Euroopan maat.

Valtioneuvosto pitää lähtökohtaisesti toimintasuunnitelmaa tervetulleena ja pitää komission määrittämiä painopisteitä hyvinä.

Tiedonanto tiiviisti

Komissio painottaa tiedonannossaan laittomien aseiden muodostavan edelleen uhkatekijän EU:n sisäiselle turvallisuudelle pahentamalla järjestäytyneen ja vakavan rikollisuuden tai terrorismin vaaraa; vuonna 2017 EU:n alueella oli siviilien hallussa noin 35 miljoonaa laitonta ampuma-asetta (eli 56 prosenttia ampuma-aseiden arvioidusta kokonaismäärästä). Laittomien ampuma-aseiden määrän arvioitiin olevan laillisten ampuma-aseiden määrää suurempi 12:ssa unionin jäsenvaltiossa. EU onkin toiminut laittomiin aseisiin liittyvän uhan torjumiseksi aktiivisesti, mm. luomalla sitä koskevan oman toimintapolitiikan, joka on käsittänyt lainsäädäntötoimia sekä niin EU:n sisäisiä toimintasuunnitelmia ja strategioita, kuin EU:n kumppanuusmaita käsitteleviä toimia. Haasteita, ml. uudet ja nousevat uhat, on kuitenkin edelleen, minkä vuoksi komissio pitää perusteltuna edistää toimia laittoman asekaupan torjumiseksi päivittämällä tähän liittyvän toimintasuunnitelman.

Komissio myös nostaa esille Kaakkois-Euroopan maiden (Länsi-Balkanin maat, Moldova ja Ukraina) roolin EU:n alueelle päätyvien laittomien aseiden osalta ja pitää tämän vuoksi niin ikään perusteltuna yhteisen toimintasuunnitelman laatimista EU:lle ja Kaakkois-Euroopan maille. Toimintasuunnitelma käsittää neljä painopistettä, joiden tavoitteena on poistaa poliisiyhteistyötä edelleen haittaavat lainsäädännön porsaanreiät ja ampuma-aseiden valvontaa koskevat erot. Näiden lisäksi komissio on osoittanut Kaakkois-Eurooppaa koskien omia erityistoimia, jotta ampuma-aseiden laittoman kaupan rajat ylittävään ulottuvuuteen voidaan puuttua paremmin koko alueella.

Päivitetty toimintasuunnitelma keskittyy neljään yleiseen painopisteeseen, joiden yhteydessä komissio on nostonut esille mm. alla kuvattuja toimia:

1) laillisten markkinoiden turvaaminen ja laittoman välityksen torjuminen

Komissio painottaa asedirektiivin täytäntöönpanon tärkeyttä. Komissio on tiedonannossaan kiinnittänyt huomiota siihen, että 15.4. mennessä 17 jäsenvaltiota, ml. Suomi, oli ilmoittanut saattaneensa direktiivin osaksi kansallista lainsäädäntöä. Komissio myös tiedottaa julkaisevansa 2021 alkupuolella ampuma-asedirektiivissä säädetyn ko. direktiivin soveltamisesta, jonka yhteydessä komissio tulee tarkastelemaan sitä, mikäli olisi paras tapa torjua uusia ja nousevia uhkia.

2) paremman tiedustelutilannekuvan luominen

Komissio nostaa esille mm. Schengenin tietojärjestelmän (SIS) järjestelmällisen hyödyntämisen kadonneiden, varastettujen ampuma-aseiden sekä myydyistä ja helposti ampuma-aseiksi muunnettavista

aseista osalta ja että järjestelmän tietoja myös käytettäisiin asetakavarikointien yhteydessä. Niin ikään komissio myös ilmoittaa ryhtyvänsä toimenpiteisiin ampuma-asetakavarikkoja koskevan tiedon järjestelmällisen ja yhdenmukaisen keruun käynnistämiseksi ja lisäksi se julkaisee vuosittain tätä koskevat tilastot.

3) vahvemman paineen kohdistaminen rikollismarkkinoihin

Komissio kehottaa jäsenvaltioita ja Kaakkois-Euroopan kumppaneita saattamaan loppuun ampuma-aseita koskevien yhteyspisteiden rekrytointi- ja koulutusprosessit kaikilla lainkäyttöalueilla. Komissio on huomionnut, että EU:n jäsenvaltioista edellä mainittua yhteyspistettä ei ole Bulgariassa, Irlannissa, Kyproksessa, Latviassa, Liettuassa, Maltassa eikä Virossa. Komissio mainitsee niin ikään käynnistävänsä sidosryhmien kuulemisen määrittääkseen mahdolliset puutteet lainsäädäntökehyksessä ja arvioidakseen tarpeen ottaa käyttöön yhteisiä rikosoikeudellisia standardeja ampuma-aseiden laittoman kaupan ja laittoman valmistuksen alalle.

4) kansainvälisen yhteistyön lisääminen

Komissio painottaa etenkin Tunisian, Libanonin ja Jordanian kanssa tehtävän yhteistyö tärkeyttä aseiden jäljittämiseksi ja asevalvonnan parantamisessa. Niin ikään Turkin kanssa tehtävä yhteistyö todetaan tärkeäksi, koska monet helposti muunnettavat ja siten laittomat kaasu- ja hälytysaseet ovat peräisin sieltä.

Yleisten painopisteiden lisäksi komissio on kiinnittänyt huomiota siihen, ettei aiempiin toimintasuunnitelmiin ole sisällynyt varsinaisia indikaattoreita, mikä on hankaloittanut täytäntöönpanon arviointia. Komissio esittääkin EU:n ja Kaakkois-Euroopan alueellisen toimintasuunnitelman yhteydessä laadittujen indikaattorien (mm. EU:n lainsäädännön noudattaminen, takavarikkojen lukumäärä, laitonta ampuma-asekauppaa koskevien syytteiden ja tuomioiden lukumäärä) hyödyntämistä uuden toimintasuunnitelman tehokkuuden arvioimiseksi ja valvomiseksi.

Kaakkois-Eurooppaa koskevat erityistoimet ja sen yhteistyö EU:n kanssa

Kaakkois-Eurooppaa koskevilla erityistoimilla pyritään pureutumaan alueen ja EU:n yhteisiin haasteisiin ja syventämään alueellista yhteistyötä, jotta ampuma-aseiden laittoman kaupan rajat ylittävään ulottuvuuteen voidaan puuttua paremmin koko alueella. Komissio esittää aiempaan aluetta koskevien suunnitelmien pohjalta lukuisia *erityistoimia* alueen maille. Mainitut erityistoimet sisältävät mm. oikeudellisen ympäristön yhdenmukaistamiseen, varastojen turvallisuuden parantamiseen ja (takavarikoitujen aseiden) varastojen vähentämiseen liittyviä toimia, lainvalvontatoimien tehostamista operatiivista yhteistyötä edistämällä, tietojenvaihdon kehittämistä sekä ballistisia analyyseja koskevaa yhteistyötä.

Komissio nostaa esille sen, että kumppanimaiden tulisi *uudistaa hallintorakennettaan* tavoitteiden tehokkaan toteutuksen varmistamiseksi, jolla tarkoitettaisiin päällekkäisyyksien poistamista ja koordinaation toimivuuden varmistamista. Käytännössä tämä tarkoittaisi mm. lukuisten alueellisten toimintaelinten toiminnan virtaviivaistamista. Komissio myös ilmoittaa sitoutuvansa syventämään yhteistyötään Kaakkois-Euroopan maiden kanssa osoittamalla niille kohdennetusta varoja. Komissio on huomionnut myös SEESAC:n, eli pienaseiden ja kevyiden aseiden valvonnasta vastaavan Kaakkois-Euroopan selvitystoimiston, toiminnan ja sen antaman teknisen tuen merkityksen alueen maille.

Suomen kannasta

Valtioneuvosto pitää lähtökohtaisesti tervetulleena komission laatimaa EU:n toimintasuunnitelmaa ampuma-aseiden laittoman kaupan torjumiseksi vuosille 2020-2025. Valtioneuvosto pitää hyvänä, että EU-tason toimenpidesuunnitelmaan on sisällytetty Kaakkois-Eurooppaa koskevia toimia. Valtioneuvosto pitää myös asianmukaisena toimintasuunnitelman täytäntöönpanoa seuraavien indikaattorien määrittämistä ja ajantasaisten tietojen keräämistä. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan laittoman ampuma-asekaupan torjunnassa on tärkeää riittävä ja oikeiden tietojen kerääminen – oleellisten tietojen keräämisen ei tulisi kuitenkaan aiheuttaa kohtuutonta hallinnollista taakkaa. Valtioneuvosto pitää komission esittämiä painopisteitä toimintasuunnitelmalle hyvinä ja yhtyy komission näkemykseen asedirektiivin täytäntöönpanon tärkeydestä. Niin ikään Kaakkois-Euroopalle toimintasuunnitelmassa määritellyt erityistoimenpiteet ovat tervetulleita. Komission esille nostamiin mahdollisiin uusiin lainsäädäntöhankkeisiin valtioneuvosto muodostaa tarkemmat kantansa komission suunnitelmien täsmennyessä.

LIITTEET

Asiasanat	aseet, oikeus- ja sisäasiat, Kaakkois-Eurooppa
Hoitaa	OM, PLM, SM, UM
Tiedoksi	EUE, STM, TEM, TULLI, VM, VNK, VTV
